

relov in gvašev v zamolklem, toda neverjetno ustreznem koloritu, pogojenem v slikarjevem čustvenem razpoloženju do razgibanega pariškega ozračja, ki je takrat navduševal umetnike celega sveta. Trstenjakove skicirke tega časa so polne tudi drobnih, risarsko spretnih portretnih zapisov. Le-te so v naslednjih letih dopolnile skice folklorne motivike Lužiških Srbov iz časa, ko je Trstenjak skušal najti novo domovino v Pragi. Ob tem etnografskem zapisovanju pa je hkrati razvijal tudi barvno lestvico; njegovo slikarstvo je tedaj bolj živelo ob trdnejši, konstruktivni risbi kot pa le ob poimpresionističnem razglabljanju. Isto iskanje je mogoče zaznati tudi v pariških akvarelih štiridesetih let. Ponožno sproščenost in obogatenost z lokalnim koloritom pa so prinesli tesnejši stiki z domačo Prlekijo, torej s pejzažem, ter medvojna in tudi poveljna cvetlična tihožitja. Domači impresionistični tradiciji, prečiščeni in obogateni z doživetjem pariške šole, se Trstenjak torej ni izneveril.

Trstenjakova osebnost v celoti je imela predvsem važno vlogo v modernem razvoju slikarstva na Štajerskem; z epizodo svojega pariškega ciklusa pa se, kot že rečeno čisto na začetku uveljavi v širšem merilu določene dobe, ki je domovina do tedaj še ni sprejela.

Aleksander Bassin

GLOSE

ZAPISEK, KI NOČE BITI REQUIEM. Denarna stiska slovenske kulture (umetnosti, znanosti in prosvete) se nadaljuje z nezmanjšano silo. Zato ni mogoče imeti nikakršnih posebnih in spodbudnih novoletnih želja ali upov, zato kratko in malo ni mogoče več ničesar napovedovati ali načrtovati. Za nami je čas programov in ustvarjalnih vizij. Zdaj gre za goli obstoj tistega, kar je smisel slovenske kulturne in umetniške zgodovine in kar je vrednost našega narodnega obstoja. Žal, izmaličili smo jezik, pozabili smo na vzgojo ljudi, zanemarili smo moralno in duhovno plat življenja, posameznika pa prepuščili brez jader in kompasa divjim valovom osebne neprizadetosti, kupčevanja, tržnih zvitosti, birokratske lenobe in negibnosti v okvirih tehničnega napredka. Vse, kar je bilo nekoč razglašeno za hud greh — zabava brez revolucionarnega ponosa, šport brez državnega zanosa, počitek brez idejnosti — danes vse bolj in bolj postaja edini način eksistence v naši sodobni družbi. Zdaj smo vendarle odkrili bistvo »srečnega in zadovoljnega« človeka, ki pa ga ne kaže enačiti z ljudstvom. Ta človek naj ima lepo vozilo, my house, my castle ob morju in na planinah, ob sredah ali ob četrtkih naj vendarle nekaj ur dela, se kdaj pa kdaj preizkuša v tem ali onem odboru, revolucionarno in demokratično preteklost naroda in družbe, ki jima pripada, naj slavi na štantih v Trstu ali v Celovcu (lahko tudi na Dunaju ali v Milanu), tistim, ki nekaj znajo, naj čimprej tako zagreni življenje, da se bodo kaj kmalu izselili, in če si že ne prisvajajo v okviru nizke produktivnosti dela družbene in narodne lastnine, naj vsaj koga poškoduje na cesti. Predvsem pa naj ta »srečni in zadovoljni« človek ne kupi nikakršne leposlovne knjige, naj si ne ogleda nobene slikarske razstave ali gledališke predstave in takoj naj zapre radijski ali televizijski sprejemnik, brž ko zasliši ali opazi resen program. Varujmo tedaj novega »srečnega in zadovoljnega« človeka — ta čudoviti zvarek našega časa — da se ga ne bi dotaknili vplivi kulture in umetnosti in mu zatemnili srečne eksistence, ki ne pozna ne dvoma in ne obupa, ne žalosti in ne veselja,

pa tudi resnega dela in težavnega ustvarjanja ne. Novi »srečni in zadovoljni« človek utegne s svojim biološkim vitalizmom in dinamičnostjo kaj kmalu premagati družbeno in moralno naravo dela nekaj stotin ali tisočev slovenskih ustvarjalcev-umetnikov, znanstvenikov in šolnikov in tako uresničiti načelo, kakršnega je nekoč pripisal v romanu 4000 liberalni Ivan Tavčar svojim črnim nasprotnikom. Že zdaj se marsikatera kulturna ustanova preživlja na skromnem občinskem repišču, morebiti pa ni več daleč čas, ko bo ob pomijah novega »srečnega in zadovoljnega« človeka ugasnil duh brižinskih spomenikov, srednjeveških iger, protestantov, razsvetljencev. Prešerna, Levstika, Jenka, Cankarja, Župančiča, Prežihovega Voranca, naših skladateljev, slikarjev, znanstvenikov in prosvetnih delavcev. Sicer pa je že Cankar županu v Pohujšanju postavil na jezik prav izbrane besede: »Doline šentflorjanske ni blagoslovil Bog zato, da bi redila in pitala umetnike, tatove, razbojnike in druge postopače! Dolina šentflorjanska je živela brez umetnikov doslej, pa bo izhajala tudi poslej! Mi vemo, kar vemo: da je umetnost zakrpana suknja nečistosti in drugih nadlog!« Res, pohujšanje je minilo, a ostali so županovi potomci, ki danes navdihujejo tropo novega »srečnega in zadovoljnega« človeka. Sicer je pa tudi res, kar je zapisal pokojni Tomo Zupan 1. 12. 1920: »Vsak bi rad ukazoval, a nihče ubogal. Zato nismo nevarni nikomur, razen sami sebi. Ko bi se v nas ljudje tako zavedali dolžnosti do države, kakor se zavedajo svojih pravic, bi bila Jugoslavija prva država na svetu.«

B. Š.

NASA, DOMAČA TELEVIZIJA. Z izrazoma naša in domača kaj radi delamo tako kot svinja z mehomo. Če ju tu pa tam zaradi okoliščin res lahko uporabljamo v zveznem smislu, tega ne smemo početi, kadar govorimo o naši literaturi, o našem filmu in radiu, posebno pa o naši televiziji. Res se sporadično pojavlja nekakšna organizacija, imenovana JRT, praktično pa so vse televizijske ustanove povezane z narodnostnimi središči, pač zato, ker je govorna prвина na ekranu enakovredna vidni. Kadarkoli torej govorimo o naši, domači televiziji, govorimo o slovenski. Naša pravica je, da poslušamo in zahtevamo program v svojem jeziku, dolžnost RTV Ljubljana pa je, da nam ga predvaja v slovenščini.

Če primerjamo slovenski delež v celotnem televizijskem programu na naših ekranih z deležem drugih, ugotovimo, da je velik del nedomač, predvajan zvečine s srbohrvatskega, deloma makedonskega področja. Nesorazmerju udeležbe bi načelno ne smeli oporekati spričo skromnih materialnih zmogljivosti, ni pa mogoče v neskončnost s to ugotovitvijo opravičevati ali celo braniti nekaterih pojavov, za katere sem prepričan, da so plod neodgovornega ravnanja s slovenskim gledavcem, čista lagodnost, površnost ali pomanjkanje občutka za posameznosti. Pri tem seveda ne izključujem možnosti, da je del tega tudi posledica omenjene odvisnosti studia Ljubljana od Beograda in Zagreba, toda v celoti gre za stvari, ki jih RTV Ljubljana mora urediti ne glede na to, ali zadevajo njen odnos do drugih studiov ali zgolj interni organizacijski postopek.

Med spornimi primeri naj na prvem mestu omenim oddaje za otroke, ker so s stališča jezikovnega fenomena najbolj boleče. Otroka, ki šele oblikuje svoj jezikovni temelj, posiljujemo s tujo jezikovno gmoto ter v njem poleg jezikovne zmede vcepljamo še občutek manjvrednosti. Ali res ni mogoče po-